

ROZMOWA | Praktyka wdrażania

Raporty ESG będą digitalizowane, znakowane i audytowane

MARIA BIELA

Nowe wymagania w zakresie sprawozdawczości ESG stawiają wysoko poprzeczkę przedsiębiorcom i całemu rynkowi, oczekując, że raporty ESG poza zwiększonym zakresem ujawnień będą digitalizowane, znakowane znacznikami XBRL i audytowane – mówi **Maria Biela**, biegły rewident, dział wdrożeń Consolia ESG.

Kontynuując rozważania publikowane w marcowym wydaniu dodatku ESG w praktyce z 28 marca 2024 r. odnoszące się do raportowania zrównoważonego, należy odnieść się do Taksonomii ESG, znakowania XBRL oraz atestacji raportów ESG. ESRS i Taksonomia UE w zakresie ESG bardzo systematyzują zakres informacji, które będą ujawniane. Kierunek zmian jest taki, że ESRS dotychczas opublikowane zostały usystematyzowane w listę ponad 800 punktów danych (data point), które organizacje będą rozpatrywały pod kątem ujawnienia. Jaki będzie zakres ujawnień?

Zakres ujawnień wynika z oceny istotności kwestii zrównoważonego rozwoju. Jeżeli w wyniku oceny istotności spółka nie zidentyfikuje danego tematu czy podtematu ESG jako istotnego, nie będzie ujawniać informacji objętych powiązanymi data point. Jeżeli dany temat z zakresu ESRS będzie oceniony jako nieistotny, jednostka będzie zobowiązana przedstawić uzasadnienie dla takiego wniosku. W efekcie nie wszystkie ujawnienia z data point będą konieczne do ujawnienia. Najważniejsza jest ocena, które tematy z zakresu zrównoważonego rozwoju są istotne w logice podwójnej istotności (finansowej i wpływu).

Jak ESRS wpływają na obowiązki informacyjne wynikające z Taksonomii UE?

Taksonomia UE to potoczna nazwa aktu prawnego Unii Europejskiej, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zgodnie z którą spółki prezentują działalność pod kątem, czy są objęte taksonomią oraz czy spełniają kryteria techniczne taksonomii czy też nie, prezentują wskaźniki KPI dotyczące obrotu, nakładów inwestycyjnych i kosztów operacyjnych w odniesieniu do sześciu celów środowiskowych. Dyrektywa dotycząca raportowania zrównoważonego rozwoju i ESRS nie zastępują ujawnień wynikających z Taksonomii UE. Z niektórych data point z ESRS wynika także obowiązek podania KPI wynikających z ujawnień

MARIA BIELA

biegły rewident, Dział Wdrożeń Consolia ESG

Taksonomii UE. Przepisy te są dla siebie komplementarne.

To chyba już kolejna taksonomia w słowniku raportowania.

Tak, rozróżniamy taksonomie, które są zdefiniowane w Inline XBRL od Taksonomii UE dotyczącej celów środowiskowych, które są pewną systematyką klasyfikowania działalności.

Spółki notowane na GPW od 2021 roku mają obowiązek sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania w formacie ESEF, który zawiera znaczniki Inline XBRL zgodne z Taksonomią ESMA. Taksonomia ESMA opracowywana jest na podstawie Taksonomii IFRS i zawiera znaczniki XBRL adekwatne do oznaczenia sprawozdań finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF (Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej).

Dyrektywa dotycząca raportowania zrównoważonego rozwoju wprowadza obowiązek przedstawienia informacji na temat zrównoważonego rozwoju w formacie elektronicznym oraz do znakowania tych informacji znacznikami XBRL Taksonomią ESRS – taksonomia ta jest w trakcie opracowywania.

Natomiast Taksonomia EU dotycząca celów środowiskowych nie jest powiązana

z taksonomiami, które służą do znakowania XBRL informacji i zawiera określoną systematykę klasyfikowania działalności. Informacje ujawniane na podstawie Taksonomii UE będą podlegały znakowaniu znacznikami Taksonomii ESRS w formacie Inline XBRL.

Na jakim etapie są obecnie prace dotyczące przygotowania Taksonomii XBRL w zakresie ESRS?

W połowie lutego 2024 r. EFRAG rozpoczął proces konsultacji projektów Taksonomii XBRL do pierwszego zakresu ESRS oraz dla ujawnień informacji z art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (Taksonomia UE). Konsultacje mają zakończyć się na początku kwietnia 2024 r. Zgodnie z oficjalnym harmonogramem pierwsze znakowanie informacji z zakresu ESRS powinno mieć miejsce dla okresów rozpoczynających się od 1 stycznia 2023, jednak pojawiają się sygnały z KE, że rozporządzenie wprowadzające tę taksonomię zostanie opublikowane w połowie 2025 roku.

Czy znakowanie ujawnień z zakresu ESRS będzie podobne do znakowania skonsolidowanych sprawozdań finansowych?

Od trzech lat spółki giełdowe sporządzają swoje raporty roczne w formacie elektronicznym, w tym skonsolidowane sprawozdania finansowe podlegają znakowaniu XBRL. Niektórzy mogli zapoznać się z tym formatem raportowania. W znakowaniu sprawozdań finansowych występują pojęcia takie jak szczegółowe znakowanie sprawozdań, tzw. face, czyli sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z dochodów całkowitych i innych, sprawozdania z przepływów czy zestawienia zmian w kapitale, a w odniesieniu do ujawnień w notach i polityk rachunkowości przyjęła się praktyka wstawiania znaczników tzw. blokowych, czyli treści mieszanych zawierających opisy, kwoty i tabele. Stosowane są także główne typy znaczników: numeryczne, tekstowe i blokowe. W tym kontekście filozofia znakowania informacji z zakresu ESRS będzie podobna. Natomiast przedstawione do konsultacji materiały dotyczące Taksonomii ESRS prezentują, że koncepty w swojej strukturze odnoszą się do konkretnych data points z ESRS, pojawiają się nowe typy konceptów, proponowane są znakowania szczegółowe not z ujawnieniami

→ 14

➔ 13

oraz pojawiają się już znane ze znakowania sprawozdań finansowych znaczniki blokowe oraz multitagowanie. Na tym etapie nie można jednoznacznie stwierdzić, jaki będzie rezultat konsultacji. Podobnie było z wdrażaniem znakowania sprawozdań finansowych. Niektóre z rozważanych rozwiązań nie zostały wprowadzone jako rekomendowane rozwiązania. Mam na myśli na przykład wstawianie znaczników w części tabel lub szczegółowe znakowanie tabel z ujawnieniami, także wykaz tzw. obowiązkowych znaczników jest węższy od pełnej puli znaczników dostępnych w Taksonomii ESMA. Jest pewna nowość względem zakresu danych objętych znakowaniem danych zrównoważonych w porównaniu z danymi sprawozdań finansowych. Zgodnie z dyrektywą art. 29d znakowaniem będą objęte odpowiednio do zakresu raportowania dane jednostki lub grupy, natomiast w przypadku sprawozdań finansowych znakowane były sprawozdania skonsolidowane.

Jaki dział w firmie powinien być odpowiedzialny za raportowanie zrównoważonego rozwoju?

Raportowanie ESG jest przekrojowe i obejmuje tematy środowiskowe, społeczne, w tym pracownicze, czy zagadnienia związane z klientami, ładu korporacyjnego, czyli tego, jak firma jest zarządzana. Ujawniane są różnorodne: ujawniane są strategię, polityki, działania, ryzyka, cele, scenariusze. Dlatego naturalnym jest stworzenie zespołu składającego się z osób reprezentujących różne działy firmy.

Czy współpraca z doradcą w zakresie raportowania ESG jest konieczna?

Zdania zapewne są podzielone, część organizacji będzie rozbudowywać własny zespół i jego know-how, część będzie zainteresowana zleceniem części procesu poza firmę, część będzie zainteresowana rozwiązaniem pośrednim. Być może warto zadać pytanie: doradca, do jakiego elementu procesu? Ponieważ tematyka zrównoważonego rozwoju jest bardzo szeroka. Są to kwestie środowiskowe, społeczne, prawne, budowania strategii firmy, tworzenia polityk i procedur czy też prezentacji danych i komunikacji. Współpraca z doradcą nie zwalnia zarządu i szczebla zarządzającego z obowiązku uwzględnienia kwestii zrównoważonego rozwoju w politykach firmy i jej działaniach ani nie zwalnia organów nadzoru z ich uczestnictwa w procesie, więc całościowy outsourcing możliwy nie będzie. Jednostki, aby efektywnie zarządzać procesem, będą musiały rozwijać własny zespół i narzędzia do pozyskiwania i zarządzania tymi kwestiami.

Jak spółki dotychczas radziły sobie z przygotowaniem raportów ESG?

Dotychczas raporty niefinansowe przygotowywały spółki duże, które miały zasoby osobowe i finansowe na rozwijanie wewnątrz organizacji zespołów odpowiedzialnych za raportowanie oraz w części lub całości korzystały ze wsparcia doradców w zakresie przygotowania raportu, przeprowadzania analiz, tworzenia strategii i polityk. Z różnych ankiet czy badań wynika, że większość podmiotów korzystała z rozwiązań MS Office i samodzielnie

opracowywała arkusze potrzebne do zbierania wymaganych informacji. Im jednak organizacja większa i bardziej złożona, tym skoordynowanie procesów staje się trudniejsze. Wyzwaniem jest także zarządzanie zbieraniem danych i ich aktualizacjami. Z tego też wynika ta luka danych i niepewność co do ich jakości.

Czy oprogramowanie wspomagające raportowanie ESG jest konieczne?

Podobne pytanie można zadać w odniesieniu do konsolidowania danych finansowych, część podmiotów przy tworzeniu skonsolidowanych sprawozdań korzysta z MS Excel, są też takie, które wybierają narzędzia informatyczne. Z pewnością im bardziej złożona organizacja z zaawansowanymi procesami, tym wykorzystanie narzędzia informatycznego staje się naturalnym, koniecznym rozwiązaniem. Stosowanie programu przekłada się na wiele korzyści: sprawność, terminowość uzyskania danych, zwiększenie wiarygodności, dostęp do danych źródłowych, dostęp do różnych raportów, w tym dokumentowanie pod kątem audytu, rozszerza możliwości zarządzania procesem. Oprogramowanie dostosowane do raportowania ESRS z pewnością będzie wsparciem, aby skoncentrować się na kwestiach istotnych, pozwoli na systematyzowanie pod kątem wyznaczania celów działań, zwiększy przejrzystość pozyskiwania danych i pomiaru wyników.

ESRS na tym etapie dają listę ponad 800 punktów danych, dochodzi do tego Taksonomia UE oraz ujawnienia pośrednio powiązane jak na przykład obowiązek kalkulacji śladu węglowego i innych wskaźników z perspektywy zarządzających i nadzorujących poszukiwanie narzędzi informatycznych wydaje się być naturalnym kierunkiem. Należy spodziewać się, że kolejne standardy tematyczne dodadzą kolejne punkty danych.

Z perspektywy zarządzania procesem, usystematyzowania dostępu do danych będących podstawą wniosków, jakości informacji, bezpieczeństwa danych i ciągłości wiedzy wydaje się, że wybór oprogramowania jest właściwym kierunkiem.

Zakres audytu będzie się zmieniał od przeglądu do badania, czy to ma znaczenie dla spółek?

Wprowadzenie obowiązku audytu miało na celu zwiększenie jakości i zaufania do prezentowanych przez spółki danych. Fakt, że ujawnienia dotyczące zrównoważonego rozwoju będą audytowane, już zmienia nastawienie przygotowujących te informacje, ponieważ dostarczane dane muszą być weryfikowalne. W raportowanie zostaną włączone działy, które z dużym prawdopodobieństwem nie miały styczności z audytem w takim zakresie, jak poznały to działy finansowo-księgowe, a to będzie wiązało się z dostosowaniem organizacji do wymogów odpowiedniego dokumentowania zbieranych informacji. W pierwszej fazie audyt będzie ograniczony do tzw. przeglądu, gdzie zakres i dogłębność procedur jest ograniczona – to da czas na zaadaptowanie do nowej rzeczywistości zarówno firmom, jak i audytorom. Na dziś nie wiemy dokładnie, od kiedy zakres audytu zostanie rozszerzony do pełnego badania, gdzie audytor analizuje system kontroli wewnętrznej, weryfikuje zgodność ujawnień z dokumentami i bada próby. ■